

Универзитет у Нишу Медицински факултет	Студијски програм: ИНТЕГРИСАНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ ФАРМАЦИЈЕ																									
Назив предмета: ФИЗИЧКА ХЕМИЈА																										
Руководилац предмета:	Проф. др Горан Николић																									
Статус предмета:	Обавезан																									
Семестар : II	Година студија: I																									
Број ЕСПБ: 5	Шифра предмета: Ф12																									
Циљ предмета:																										
▪ стицање основних знања из одабраних области физичке хемије која су неопходна за разумевање физичкохемијских процеса од значаја за припремање, стабилност и механизам деловања фармацеутских препарата ▪ упознавање са могућношћу коришћења једноставних математичких модела за опис физичкохемијских процеса у реалним системима ▪ упознавање са суштином физичкохемијских процеса кроз експериментални рад у лабораторији																										
Исход предмета:																										
Знања																										
▪ оспособљеност студената за праћење наставе из стручних предмета у којима до изражaja долази примена основних физичкохемијских принципа ▪ разумевање физичкохемијских процеса од значаја за фармацију																										
Вештине																										
▪ оспособљеност за самостално извођење експеримената у физичкохемијској лабораторији и тумачење резултата експеримената																										
Број часова активне наставе: 60																										
Предавања: 45	Практична настава: 15																									
Садржјај предмета																										
Активна настава:																										
<table border="1"> <thead> <tr> <th>1. Предавања</th> <th>Број часова:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Увод: предмет, методе и подела физичке хемије. Историјски развој физичке хемије као самосталне научне дисциплине.</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Гасовито стање материје; гасни закони и једначина идеалног гасног стања, кинетичка теорија гасова, понашање реалних гасова – van der Waals-ова једначина гасног стања и друге једначине гасног стања за реалне гасове.</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Чврсто стање материје; кристално и аморфно стање, особине и подела кристала, методе за одређивање структуре кристала, полиморфизам.</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Течно стање материје; врсте и структура течности, структура воде, високоност течности, основи реологије, течни кристали, стакла.</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Хемијска термодинамика; закони термодинамике, унутрашња енергија и енталпија, термохемија, ентропија, Gibbs-ова и Helmholtz-ова енергија, хемијски поенцијал.</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Фазне равнотеже и фазне трансформације; Gibbs-ово правило фаза, фазни дијаграми, анализа фазних дијаграма за једнокомпонентне системе, анализа фазних дијаграма за двокомпонентне системе (дестилациони дијаграми, еутектичке смеше), анализа фазних дијаграма за трокомпонентне системе, екстракција.</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Раствори; растворљивост, колигативне особине раствора.</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Хемијска равнотежа; равнотеже у хомогеним и хетерогеним системима.</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Хемијска кинетика; брзина хемијских реакција, молекуларност и ред реакције, одређивање реда реакције, кинетика сложених реакција-паралелне, консекутивне и ланчане реакције, утицај температуре на брзину хемијских реакција – Arrhenius-ова једначина, катализма и катализатори, кинетика ензимских реакција.</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Површинске појаве; физисорпција и хемисорпција, Langmuir-ова адсорпциона изотерма, Freundlich-ова адсорпциона изотерма, BET адсорпциона изотерма, физичкохемијски принципи хроматографског раздвајања.</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Колоидни системи; структура колоидних честица и типови колоидних система,</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>			1. Предавања	Број часова:	Увод: предмет, методе и подела физичке хемије. Историјски развој физичке хемије као самосталне научне дисциплине.	1	Гасовито стање материје; гасни закони и једначина идеалног гасног стања, кинетичка теорија гасова, понашање реалних гасова – van der Waals-ова једначина гасног стања и друге једначине гасног стања за реалне гасове.	3	Чврсто стање материје; кристално и аморфно стање, особине и подела кристала, методе за одређивање структуре кристала, полиморфизам.	2	Течно стање материје; врсте и структура течности, структура воде, високоност течности, основи реологије, течни кристали, стакла.	2	Хемијска термодинамика; закони термодинамике, унутрашња енергија и енталпија, термохемија, ентропија, Gibbs-ова и Helmholtz-ова енергија, хемијски поенцијал.	10	Фазне равнотеже и фазне трансформације; Gibbs-ово правило фаза, фазни дијаграми, анализа фазних дијаграма за једнокомпонентне системе, анализа фазних дијаграма за двокомпонентне системе (дестилациони дијаграми, еутектичке смеше), анализа фазних дијаграма за трокомпонентне системе, екстракција.	6	Раствори; растворљивост, колигативне особине раствора.	3	Хемијска равнотежа; равнотеже у хомогеним и хетерогеним системима.	3	Хемијска кинетика; брзина хемијских реакција, молекуларност и ред реакције, одређивање реда реакције, кинетика сложених реакција-паралелне, консекутивне и ланчане реакције, утицај температуре на брзину хемијских реакција – Arrhenius-ова једначина, катализма и катализатори, кинетика ензимских реакција.	8	Површинске појаве; физисорпција и хемисорпција, Langmuir-ова адсорпциона изотерма, Freundlich-ова адсорпциона изотерма, BET адсорпциона изотерма, физичкохемијски принципи хроматографског раздвајања.	2	Колоидни системи; структура колоидних честица и типови колоидних система,	2
1. Предавања	Број часова:																									
Увод: предмет, методе и подела физичке хемије. Историјски развој физичке хемије као самосталне научне дисциплине.	1																									
Гасовито стање материје; гасни закони и једначина идеалног гасног стања, кинетичка теорија гасова, понашање реалних гасова – van der Waals-ова једначина гасног стања и друге једначине гасног стања за реалне гасове.	3																									
Чврсто стање материје; кристално и аморфно стање, особине и подела кристала, методе за одређивање структуре кристала, полиморфизам.	2																									
Течно стање материје; врсте и структура течности, структура воде, високоност течности, основи реологије, течни кристали, стакла.	2																									
Хемијска термодинамика; закони термодинамике, унутрашња енергија и енталпија, термохемија, ентропија, Gibbs-ова и Helmholtz-ова енергија, хемијски поенцијал.	10																									
Фазне равнотеже и фазне трансформације; Gibbs-ово правило фаза, фазни дијаграми, анализа фазних дијаграма за једнокомпонентне системе, анализа фазних дијаграма за двокомпонентне системе (дестилациони дијаграми, еутектичке смеше), анализа фазних дијаграма за трокомпонентне системе, екстракција.	6																									
Раствори; растворљивост, колигативне особине раствора.	3																									
Хемијска равнотежа; равнотеже у хомогеним и хетерогеним системима.	3																									
Хемијска кинетика; брзина хемијских реакција, молекуларност и ред реакције, одређивање реда реакције, кинетика сложених реакција-паралелне, консекутивне и ланчане реакције, утицај температуре на брзину хемијских реакција – Arrhenius-ова једначина, катализма и катализатори, кинетика ензимских реакција.	8																									
Површинске појаве; физисорпција и хемисорпција, Langmuir-ова адсорпциона изотерма, Freundlich-ова адсорпциона изотерма, BET адсорпциона изотерма, физичкохемијски принципи хроматографског раздвајања.	2																									
Колоидни системи; структура колоидних честица и типови колоидних система,	2																									

добијање колоидних система, кинетичке, оптичке, електричне и реолошке особине колоидних система, стабилност и пречишћавање колоидних система.	
Основи радиохемије; структура атомског језгра, приодна и вештачка радиоактивност, изотопи, радиоактивни распад, мерење и заштита од радиоактивног зрачења.	2
Основи фотохемије; фотохемијски закони, квантни принос фотохемијских реакција, механизми примарних фотохемијских процеса.	1
* У оквиру часова теоријске наставе из поједињих области ће се радити примери рачунских задатака.	
Укупно	45

2. Вежбе	Број часова:
Калориметрија: одређивање енталпије растворавања дате супстанце.	3
Раствори: одређивање криоскопске константе за дату супстанцу. или	3
Колоидни системи: вискосimetријско одређивање моларне масе полимера.	
Појаве на границама фаза: одређивање параметара Gibbs-ове или Freundlich-ове изотерме за дату супстанцу.	3
Фазне равнотеже-екстракција: одређивање деобеног коефицијента или константе исољавања за дату супстанцу.	3
Хемијска кинетика: одређивање кинетичких параметара дате хемијске рекције.	3
* Рад у лабораторији условљен је полагањем улазног колоквијума (у виду кратког теста) чиме се проверава припремљеност студената за практични рад.	
Укупно	15

Препоручена литература:

- И. Д. Холцлајтнер-Антоновић, Општи курс физичке хемије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000.
- Д. Малешев, Одабрана поглавља физичке хемије, Академија, Београд, 2003.
- В. Кунтић, М. Алексић, Л. Павун, Н. Пејић, Збирка задатака из физичке хемије, Фармацеутски факултет Београд, АД Графичар, Ивањица, 2003.
- Г. Николић, Ж. Митић, Практикум из физичке хемије, Медицински факултет Ниш, Пунта, Ниш, 2007.
- R. Chang, Physical Chemistry for the Chemical and Biological Sciences, University Science Books, Sausalito, California, 2000.

Методе извођења наставе:

- Интерактивна теоријска настава
- Лабораторијске вежбе
- Семинарски радови (само за корекцију завршне оцене)
- Консултације

Предмети које је студент обавезан да положи као услов за излазак на завршни испит:

нема

Оцена знања:

Предиспитне обавезе

- Активност у току интерактивне теоријске наставе: до 5 поена
- Рад у лабораторији и улазни колоквијуми за експерименталне вежбе: до 15 поена
- Тест (рачунски задаци): до 20 поена

Завршни испит

- Усмени испит:
или
до 60 поена
- Два наставна колоквијума:
до 60 (2×30) поена
- Семинарски рад (само за корекцију коначне оцене):
до 5 поена